

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR

Číslo: 07/02/2015

Materiál na rokovanie

Rady vlády SR na podporu exportu a investícií

Audit výdavkov rozpočtu verejnej správy na výskum a inovácie v rámci Slovenskej republiky

Podnet:

Materiál preložený z rokovania

Rady vlády SR na podporu exportu a investícií

č. 01/01/2015 z 18. februára 2015

Obsah:

1. Návrh záverov RVPEI

2. Predkladacia správa

3. Vlastný materiál

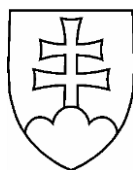
4. Prílohy č. 1-4

Predkladá:

Peter Kažimír, podpredseda vlády a minister financií SR

Bratislava 17. júna 2015

RADA VLÁDY SR NA PODPORU EXPORTU A INVESTÍCIÍ

ZÁVERY RADY VLÁDY SR NA PODPORU EXPORTU A INVESTÍCIÍ

č. 07/02/2015

zo 17. júna 2015

Audit výdavkov rozpočtu verejnej správy na výskum a inovácie v rámci Slovenskej republiky

číslo materiálu: 07/02/2015

predkladateľ: podpredseda vlády a minister financií SR

Rada vlády SR na podporu exportu a investícií

A. berie na vedomie

A.1 audit výdavkov rozpočtu verejnej správy na výskum a inovácie v rámci Slovenskej republiky

B. ukladá

B.1 podpredsedovi vlády a ministrovi financií SR predložiť audit výdavkov rozpočtu verejnej správy na výskum a inovácie v rámci Slovenskej republiky na rokovanie Rady vlády pre vedu, techniku a inovácie, ako vecne príslušnej rady

Predkladacia správa

V zmysle záverov z 1. rokovania Rady vlády SR na podporu exportu a investícií (ďalej len „rada“) zo dňa 19. februára 2014 v rámci bodu rôzne bola uložená úloha pre podpredsedu vlády a ministra financií SR spracovať nezávislý audit výdavkov rozpočtu verejnej správy na výskum a inovácie v rámci Slovenskej republiky a na základe výsledkov auditu vypracovať návrh metodiky vykazovania výdavkov na výskum a inovácie v ďalších rozpočtových obdobiach.

Táto úloha bola prijatá podpredsedom vlády a ministrom financií SR na podnet Slovenskej akadémie vied. Zástupca Slovenskej akadémie vied vystúpil s požiadavkou na nájdenie zdrojov pre financovanie projektov, dohodnutých v medzivládnych dohodách v oblasti výskumu, vývoja a inovácií.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR návrh podporilo, keďže audit a následná realokácia zdrojov do výskumu a vývoja by mohli priniesť aj zmenu štatistického vykazovania výdavkov do tejto oblasti a zvýšili by podiel výdavkov na výskum a vývoj k HDP a zaradenie Slovenska v medzinárodnom porovnaní.

Vzhľadom na to, že ide o podnet od Slovenskej akadémie vied, audit sa sústredil predovšetkým na výdavky na výskum a vývoj sledované na výdavkových účtoch v Štátnej pokladnici MF SR.

Predložený materiál bol dopracovaný o ďalšie podklady na základe relevantných pripomienok vznesených na rokovaní Pracovnej skupiny na koordináciu aktivít Rady vlády SR na podporu exportu a investícií zo dňa 24. apríla 2015.

Zo Štatútu Rady vlády Slovenskej republiky na podporu exportu a investícií taxatívne nevyplýva povinnosť predkladať materiál na medzirezortné pripomienkové konanie.

1. Analýza výdavkov na výskum a vývoj verejnej správy

Výdavky na výskum a vývoj sú určené na základný a aplikovaný výskum a vývoj vykonávaný subjektmi verejnej správy, ktorými sú:

- rozpočtové organizácie
- príspevkové organizácie
- verejné vysoké školy
- ostatné subjekty verejnej správy.

Rozpočtované výdavky na výskum a vývoj v rokoch 2014 -2015 sú uvedené v prílohe č. 1. Z prehľadu výdavkov na výskum a vývoj uvedeného v tabuľkách (podľa funkčnej klasifikácie a ekonomickej klasifikácie) vyplýva, že najvyšší objem výdavkov na výskum a vývoj je rozpočtovaný v dvoch kapitolách:

- kapitole Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len MŠVVŠ SR) vo výške 425,3 mil. eur v roku 2014 a 308,4 mil. eur v roku 2015
- kapitole Slovenskej akadémie vied (ďalej len SAV) vo výške 57,3 mil. eur v roku 2014 a 55,0 mil. eur v roku 2015

Objem výdavkov týchto dvoch kapitol predstavuje 97,5 % z celkového objemu výdavkov rozpočtovaných na výskum a vývoj na rok 2014 a 94,4 % v roku 2015.

V rámci subjektov verejnej správy najvyšší objem výdavkov na výskum a vývoj používajú verejné vysoké školy, ktoré sa podieľajú na základnom a aplikovanom výskume (príloha č. 2). V tomto prípade výdavky na výskum a vývoj rozpočtované v ostatných subjektoch verejnej správy zahŕňajú aj ich vlastné zdroje.

Do výdavkov na výskum a vývoj vstupujú aj výdavky z Operačného programu Výskum a vývoj a Operačného programu Vzdelávanie, ktoré pre rok 2015 sú rozpísané na iných funkciách ako na funkciách patriacich k sledovaniu výdavkov na výskum a vývoj. V rámci Operačného programu Výskum a vývoj boli rozpočtované výdavky na výskum a vývoj vo výške 45,2 mil. eur v roku 2014 a v roku 2015 sú rozpočtované vo výške 162 mil. eur (štrukturálne fondy EÚ vrátane spolufinancovania zo štátneho rozpočtu).

Európska komisia schválila dňa 28.10.2014 Operačný program Výskum a inovácie, ktorý je zameraný na vytvorenie stabilného a priaznivého prostredia pre inovácie pre všetky relevantné subjekty a ktorý predstavuje programový dokument pre poskytnutie podpory z európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014 až 2020. Bude podporovať zvýšenie efektívnosti a výkonnosti systému výskumu, vývoja a inovácií ako základného piliera pre zvyšovanie konkurencieschopnosti, udržateľného hospodárskeho rastu a zamestnanosti. Prostredníctvom Operačného programu Výskum a inovácie bude v programovom období 2014 až 2020 možné podporiť aj projekty realizované v Bratislavskom samosprávnom kraji, v rámci ktorého príjemcom môže byť aj Slovenská akadémia vied.

Na podporu výskumu a vývoja v SR sú zriadené dve agentúry:

- Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ zriadená k 1.1.2007 Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, ktorý je riadiacim orgánom pre Operačný program Výskum a vývoj a Operačný program Vzdelávanie.
- Agentúra na podporu výskumu a vývoja (ďalej len „APVV“), ktorá bola zriadená v roku 2005 zákonom č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. APVV bola zriadená na podporu výskumu a vývoja poskytovaním finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu na riešenie projektov výskumu a vývoja. APVV je rozpočtová organizácia napojená na rozpočet Slovenskej republiky prostredníctvom kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a napĺňa programové vyhlásenie vlády, v ktorom je medzi hlavnými prioritami uvedené budovanie vedomostnej spoločnosti na Slovensku.

2. Právne predpisy súvisiace s výdavkami na výskum a vývoj

1. Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
2. Zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov
3. Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
4. Vyhláška Štatistického úradu SR č. 195/2003 Z. z., ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia výdavkov verejnej správy – platná do 31.12.2014
5. Vyhláška Štatistického úradu SR č. 257/2014 Z. z., ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia výdavkov verejnej správy (SK COFOG) – platná od 1.1.2015
6. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii, Úradný vestník EÚ L 174/1
7. Nariadenie EP a Rady (EÚ) č. 473/2013 o spoločných ustanoveniach o monitorovaní a posudzovaní návrhov rozpočtových plánov a zabezpečení nápravy nadmerného deficitu členských štátov v eurozóne
8. Rámec Spoločenstva pre štátnu pomoc na výskum, vývoj a inovácie (2006/C 323/01, Úradný vestník EÚ C 323/1)
9. Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 995/2012 z 26. októbra 2012, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá vykonávania rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady č. 1608/2003/ES o vypracovaní a vývoji štatistik Spoločenstva o vede a technike

3. Rozpočtovanie výdavkov štátneho rozpočtu na výskum a vývoj

Pri rozpočtovaní výdavkov sa zohľadňujú najmä nasledovné pravidlá rozpočtového hospodárenia v zmysle zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov:

- viacročné rozpočtovanie na tri rozpočtové roky,
- rozpočtovanie formou bežných a kapitálových výdavkov,
- využívanie programového rozpočtovania ako integrálnej súčasť rozpočtového procesu pri zostavovaní a realizácii štátneho rozpočtu,
- čerpanie prostriedkov štátneho rozpočtu aj v nasledujúcich rozpočtových rokoch. Možnosť čerpania finančných prostriedkov na kapitálové výdavky a prostriedky Európskej únie vrátane spolufinancovania zo štátneho rozpočtu aj v nasledujúcich rokoch za podmienok ustanovených zákonom o rozpočtových pravidlách verejnej správy, ako aj možnosť použiť transfery poskytnuté príjmom v poslednom štvrtroku rozpočtového roka do konca prvého štvrtroka nasledujúceho roka,
- poskytovanie dotácií právnickým a fyzickým osobám v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok.

4. Štatistická klasifikácia výdavkov na výskum a vývoj

Výdavky na výskum a vývoj sa do 31. 12. 2014 rozpočtovali podľa štatistickej klasifikácie verejnej správy (SK COFOG) vydané vyhláškou Štatistickým úradom SR č. 195/2003 Z. z. Účelom takto sledovaných výdavkov je jednotné a správne používanie klasifikácie všetkými subjektmi verejnej správy.

Vo väzbe na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii a zosúladenie s európskym štandardom COFOG Štatistický úrad SR na základe podnetu Ministerstva financií SR vydal vyhlášku č. 257/2014 Z. z., ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia výdavkov verejnej správy (SK COFOG).

Predmetnou vyhláškou sa zrušuje vyhláška Štatistického úradu SR č. 195/2003 Z. z., ktorou sa vydáva Štatistická klasifikácia výdavkov verejnej správy. Vyhláška č. 257/2014 nadobudla účinnosť od 1. 10. 2014 okrem § 3, ktorý nadobúda účinnosť 1. 1. 2015.

Novou vyhláškou sa upravuje metodika vykazovania a sledovania výdavkov na výskum a vývoj vzhľadom na to, že v súčasnosti boli tieto údaje vyplňované nesprávne z dôvodu existujúcej dodatočnej štvrtej úrovne klasifikácie COFOG, ktorá bola vytvorená iba pre národné účely Slovenskej republiky. Nová vyhláška ruší túto štvrtú úroveň klasifikácie (s výnimkou MŠVVŠ SR a výdavkov na Základný výskum) za účelom zlepšenia kvality údajov COFOG povinne zasielaných Európskej komisii podľa Nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 473/2013 o spoločných ustanoveniach o monitorovaní a posudzovaní návrhov rozpočtových plánov a zabezpečení nápravy nadmerného deficitu členských štátov v eurozóne, ktoré požaduje zaslanie návrhu rozpočtového plánu Európskej komisii (EK) každoročne do 15. októbra.

Zmena sa týka najmä zrušenia menovite uvedených názvov ústredných orgánov štátnej správy, ostatných ústredných orgánov štátnej správy a správcov kapitol štátneho rozpočtu. Táto zmena bude mať vplyv na správne zatriedčovanie výdavkov na základe ich charakteru podľa jednotlivých oddielov, skupín a tried. Funkčná klasifikácia umožňuje hodnotiť rozpočtové výdavky podľa ich účelu v desiatich základných odvetviach (príloha č. 3).

5. Výdavky na výskum a vývoj podľa metodiky ESA 2010

Európsky systém národných a regionálnych účtov ESA 2010 slúži ako ústredný referenčný rámec pre sociálne a ekonomické štatistiky EÚ a jej členských štátov. V Nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 bol uverejnený manuál pre spracovanie údajov podľa Metodiky ESA 2010 v štruktúre, ktorá je v súlade s celosvetovými usmerneniami o národnom účtovníctve. Metodika ESA 2010 je orientovaná na zachytenie zmien ekonomickej reality v rámci globalizácie ekonomík.

V porovnaní s v minulosti platnou metodikou predstavujú výsledky výdavkov vynaložených na výšku a vývoj podľa ESA 2010 tvorbu kapitálu (výsledky výskumu a vývoja sa zaznamenávajú ako produkované aktíva). ESA 2010 uznáva výdavky na zakúpený vývoj a výskum a na výskum a vývoj vytvorený vo vlastnej réžii ako fixné investície a odpisy týchto aktív ako spotrebu fixného kapitálu, podľa ESA 2010 je výskum a vývoj uznaný ako produkcia. Táto produkcia pozostáva z produktov duševného vlastníctva, ktoré sú uznané ako aktíva, ktoré sa postupne využívajú počas ich celého ekonomického života. V metodike ESA 2010 sa dopad kapitalizácie výskumu a vývoja na systém účtov líši podľa toho, či ide o trhového alebo o netrhového výrobcu. Na vypracovaní tejto metodiky sa spolupodieľali OSN, MMF, Štatistický úrad Európskej únie (Eurostat), OECD a Svetová banka.

Od septembra 2014 je v platnosti nová metodika ESA 2010, ktorá výdavky na výskum a vývoj považuje za kapitálové aktíva (tvorbu fixného kapitálu), pretože výsledky realizovaného výskumu a vývoja spĺňajú podmienky pre ich zaznamenanie ako kapitálových aktív. Do septembra 2014 boli podľa dovtedy platnej metodiky ESA95 výdavky na výskum a vývoj v sektore verejnej správy zaznamenané v rôznych položkách ESA klasifikácie (napr. odmeny zamestnancov, medzispotreba, kapitálové výdavky a i.). Nová metodika ESA 2010 posunula hranice kapitálových aktív a uznala, že výsledky výskumu a vývoja predstavujú aktívum, ktoré sa ďalej kapitalizuje. V porovnaní s metodikou ESA 95 zostali mzdy výskumných pracovníkov mzdami, ale v národných účtoch SR sa podľa ESA zaznamená odhadovaná produkcia tovarov ako produkcia pre vlastné konečné použitie (vypočítaná nákladovým spôsobom) a následne sa spotrebuje ako tvorba kapitálu. Je potrebné si uvedomiť, že sa kapitalizujú aj výdavky na „neúspešný“ výskum a vývoj a tiež voľne dostupné výsledky výskumu a vývoja.¹ Zaznamenanie výskumu a vývoja podľa ESA 2010 nemá vplyv na deficit sektora verejnej správy.

¹ V metodike ESA 95 sa napr. zaznamenávali výdavky na mzdy pracovníkov SAV pracujúcich na slovníku slovenského jazyka, ktorý sa následne zverejňuje na internete bez odplaty pod položkou odmeny zamestnancov. V ESA 2010 sa tieto výdavky nemenia (SAV ich skutočne vynaložila), ale v národných účtoch sa zaznamená vytvorenie nového aktíva – výsledok výskumu a vývoja. Informácie obsiahnuté v zverejnenom slovníku predstavujú z pohľadu národných účtov hodnotné aktívum, ktoré pozitívne vplýva na HDP.

6. Zdroje financovania výdavkov na výskum a vývoj v Slovenskej republike

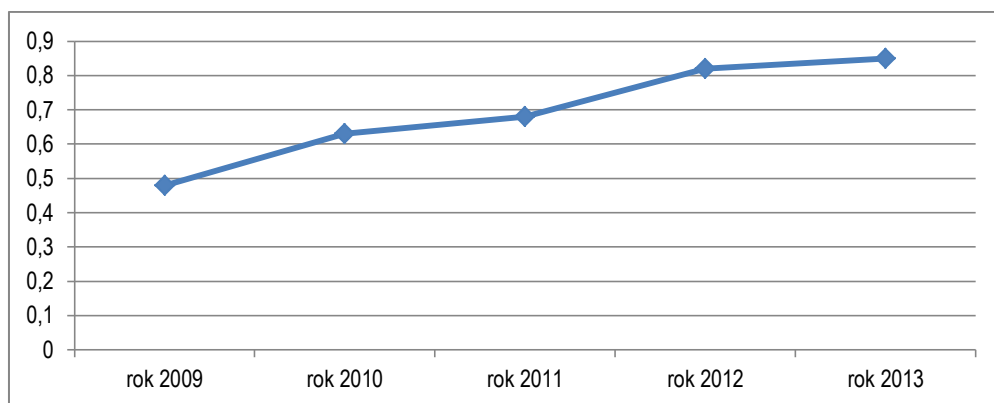
Výskum a vývoj je financovaný zo štyroch zdrojov:

- z verejných zdrojov (štátny rozpočet, rozpočty obcí a VÚC)
- súkromných zdrojov
- zdrojov zo zahraničia
- ostatných zdrojov.

Hodnota financovania výskumu a vývoja v SR patrí k najnižším v EÚ (merané percentami z HDP). Významnou je skutočnosť, že podstatná časť verejných zdrojov určených na výskumno-vývojové aktivity kryje výdavky na základný výskum bez väzby na ekonomickú výkonnosť krajiny.

Podiel výdavkov na výskum a vývoj v Slovenskej republike má stúpajúci trend. V roku 2009 podiel výdavkov na výskum a vývoj bol pod 0,5 % HDP, v roku 2013 sa približuje úrovni 1 % podielu na HDP.

1. Graf : Podiel výdavkov na výskum a vývoj SR z HDP (%) v rokoch 2009-2013

Zdroj: ŠÚ SR

Výdavky na výskum a vývoj sa celkovo v rokoch 2009 – 2013 postupne zvyšovali. V roku 2013 boli výdavky na výskum a vývoj v absolútnom vyjadrení cca dvojnásobné oproti roku 2009.

Podľa odhadov ŠÚ SR bol tento nárast spôsobený nárastom kapitálových výdavkov na prevádzkové stroje, prístroje, zariadenia, techniku a všeobecný materiál čo môže byť tiež výsledkom čerpania štrukturálnych fondov zameraných na výskum a vývoj.

Rozdiel medzi údajmi Štatistického úradu SR a údajmi vykazovanými Štátnou pokladnicou MF SR sú v rozdielnej metodike vykazovania a spracovania výdavkov resp. obsahu jednotlivých ukazovateľov. Štatistický úrad SR vykonáva štatistické zisťovanie na základe povinnosti respondentov vyplniť štatistický formulár. Štatistický úrad SR zisťuje výdavky na výskum a vývoj z hlásenia, ktoré jednotlivé subjekty vyplňajú raz za rok „Ročný výkaz o výskume a vývoji VV 6-01“. Štátna pokladnica MF SR zisťuje výdavky z výdavkových účtov, ktoré sú subjekty verejnej správy povinné viesť v Štátnej pokladnici. Z porovnania údajov v tabuľkách 1. a 2. vyplývajú rozdielne skutočné a realizované výdavky na výskum a vývoj z verejných prostriedkov vo vykazovaní Štatistického úradu SR a sledovaných na výdavkových účtoch v Štátnej pokladnici MF SR z dôvodu, že jednotliví respondenti do ročného výkazu o výskume a vývoji uvádzajú iné hodnoty aké sú uvedené na výdavkových účtoch vedených Štátnou pokladnicou MF SR.

1. Tabuľka: Výdavky na výskum a vývoj v rokoch 2009 – 2013 v Slovenskej republike vo vykazovaní Štatistického úradu SR

v tis. eur

Ukazovateľ	2009	2010	2011	2012	2013*
Výdavky na výskum a vývoj spolu	302 994	416 369	468 439	585 255	610 876
v tom kapitálové výdavky	31 137	63 073	94 799	109 337	97 300
bežné výdavky	271 857	353 296	373 641	475 889	513 576
Výdavky na výskum a vývoj podľa zdrojov financovania (vrátane zahraničných)					
- z verejných prostriedkov	166 714	238 697	284 729	327 999	318 522
- zo súkromných prostriedkov	136 280	177 672	183 710	257 227	292 354
Podiel výdavkov na výskum a vývoj z HDP (%)	0,48	0,63	0,68	0,82	0,85
Výdavky na výskum a vývoj vo vybraných oblastiach VV					
Biotechnológie (VV)	8 255	14 562	23 244	24 780	23 448
Nové materiály (VV)	10 741	17 127	15 745	15 662	13 607
Nanotechnológie a nanomateriály (VV)	6 644	4 600	9 489	7 930	5 894
Informačné a komunikačné technológie (VV)	14 782	23 662	27 233	76 655	87 750
- z toho softvér (VV)	2 324	13 902	14 572	59 481	74 909
Z toho financované zo zdrojov štátneho rozpočtu					
Biotechnológie	5 871	11 275	13 622	10 255	8 448
Nové materiály	5 306	8 186	5 855	5 523	5 947
Nanotechnológie a nanomateriály	1 792	3 682	6 414	4 620	3 663
Informačné a komunikačné technológie	4 751	6 196	5 031	5 125	7 721
- z toho softvér	1 360	6 196	1 792	1 690	2 572

Zdroj: ŠÚ SR. 2013. Výdavky na výskum a vývoj. Dostupné na internete: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=17334>

*) predbežné údaje

Tabuľka č. 2 obsahuje údaje spracované Štátnou pokladnicou MF SR z výdavkových účtov orgánov verejnej správy SR, t.j. rozpočtových kapitol, štátnych fondov, poisťovní, verejných vysokých škôl a ostatných orgánov bez súkromných zdrojov.

2. Tabuľka: Plánované a realizované výdavky na výskum a vývoj verejnej správy podľa štatistickej klasifikácie v rokoch 2009 – 2013

v tis. eur

Rok	600 - Bežné výdavky			700 - Kapitálové výdavky			Výdavky spolu		
	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť
2009	257 627	321 493	324 022	41 387	36 263	35 782	317 014	357 756	359 804
2010	352 522	289 857	295 150	147 170	96 646	104 552	499 692	386 503	399 702
2011	293 901	397 130	393 214	246 678	129 346	149 187	540 579	526 476	542 401
2012	433 080	519 657	493 678	295 679	326 903	187 208	728 759	846 560	680 886
2013	574 700	549 873	536 115	197 922	174 969	183 131	772 622	724 843	719 246

Zdroj: Štátna pokladnica MF SR

Údaje o výdavkoch na výskum a vývoj ŠÚ SR získava raz ročne štatistickým zisťovaním VV 6-01 – Ročný výkaz o výskume a vývoji z modulov 25 a 27. Štruktúra výdavkov na výskum a vývoj a výskum podľa zdrojov financovania vychádza z medzinárodnej metodiky Frascati manuálu a je uvedená v tabuľke č. 1. Štatistickým zisťovaním o výskume a vývoji VV 6-01 ŠÚ SR oslovuje všetky jednotky vo všetkých sektoroch (verejné a súkromné), o ktorých je známe resp. je predpoklad, že vykonávajú výskum a vývoj (majú aspoň 1 zamestnanca, ktorý sa zaoberá vedeckou a výskumnou činnosťou). Metodika zisťovania ŠÚ SR je harmonizovaná s európskou metodikou, vychádza z Frascati manuálu a z doporučení Eurostatu.

Výdavky štátneho rozpočtu na výskum a vývoj (štatistika GBAORD-Government budget appropriations or Outlays for Research and Development) možno porovnať s výdavkami na výskum a vývoj zo štátnych (vládných) zdrojov v štatistickom zisťovaní o výskume a vývoji. Obidve štatistiky sa poskytujú Eurostatu a snahou je, aby sa diametrálne nelíšili. Úplne rovnaké však nie sú ani v jednom štáte, keďže v prvom prípade (GBAORD) sa údaje získavajú od subjektov financujúcich výskum a vývoj a v druhom prípade (v štatistickom zisťovaní) sa údaje získavajú od subjektov, ktoré vykonávajú výskum a vývoj.

Rozdelenie výdavkov na výskum a vývoj financovaných z verejných a súkromných prostriedkov je nasledujúce:

- verejné prostriedky zahŕňajú štátne (vládne) zdroje + zo zahraničných zdrojov zdroje iných národných vlád, vysokých škôl, EÚ (znížené o čiastku zo ŠR) a medzinárodných organizácií;
- súkromné prostriedky zahŕňajú podnikateľské zdroje, zdroje od súkromných neziskových organizácií, vlastné prostriedky vysokých škôl + zo zahraničných zdrojov zdroje podnikateľské a súkromné neziskové.

Výdavky na výskum a vývoj sa zvyšovali z verejných zdrojov ako aj súkromných zdrojov a v roku 2013 podiel verejných a súkromných zdrojov na financovaní výskumu a vývoja dosiahol takmer pomer 1:1, čo je pozitívny trend. Do budúcnosti by bolo žiaduce, aby sa zvýšil podiel privátnych zdrojov na financovaní výskumu a vývoja a tento podiel dosiahol štandardnú európsku úroveň. Práve novela zákona o dani z príjmov zavádza opatrenie podporujúce podnikateľské subjekty, ktoré vykonávajú výskum a vývoj v podobe tzv. super odpočtu nákladov na výskum a vývoj zo základu dane.

Tabuľka č. 3 Podiel výdavkov na výskum a vývoj podnikateľského sektora z HDP v rokoch 2009 – 2013 v Slovenskej republike

Ukazovateľ	2009	2010	2011	2012	2013
výdavky podnikateľského sektora	0,2	0,26	0,25	0,34	0,38

Zdroj: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tsc00001&language=en>

Porovnanie výdavkov na výskum a vývoj s niektorými štátmi EÚ

V porovnaní s niektorými štátmi EÚ sú výdavky SR na výskum a vývoj jedny z najnižších. Nižší relatívny objem výdavkov na výskum a vývoj vykazovalo v roku 2013 z členských krajín EÚ už len Bulharsko (0,65 %), Cyprus (0,48 %) a Rumunsko (0,39 %). V tabuľke č. 4 sú uvedené údaje za roky 2009-2013 vybraných krajín EÚ podielom na HDP.

4. Tabuľka: Výdavky na výskum a vývoj vybraných krajín EÚ

Krajina/Obdobie	2009	2010	2011	2012	2013
Bulharsko	0,51	0,59	0,55	0,62	0,65p
Česká republika	1,3	1,34	1,56	1,79	1,91p
Maďarsko	1,14	1,15	1,2	1,27	1,41
Rakúsko	2,61	2,74e	2,68	2,81e	2,81ep
Poľsko	0,67	0,72	0,75	0,89	0,87
Rumunsko	0,46	0,45	0,49b	0,48	0,39
Slovinsko	1,82	2,06	2,43b	2,58	2,59p
Slovensko	0,47	0,62	0,67	0,81	0,83

Poznámka: : e=odhad, b=medzera v časovom rade, p=predbežné údaje,

Zdroj: Eurostat. 2013. Gross domestic expenditure on R&D (GERD)

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=t2020_20

5. Tabuľka: Porovnanie výdavkov na vedu a výskum s niektorými štátmi OECD (vyjadrené v % z HDP)

Krajina / Obdobie	2009	2010	2011	2012	2013
Krajiny V4					
Česká republika	1.30	1.34	1.56	1.79	1.91p
Maďarsko	1.14	1.15	1.20	1.27	1.41
Poľsko	0.67	0.72	0.75	0.89	0.87
Slovenská republika	0.47	0.62	0.67	0.81	0.83
Iné krajiny					
Belgicko	1.97	2.5	2.15	2.24c	2.28p
Fínsko	3.75	3.73	3.64	3.43	3.32
Írsko	1.63c	1.62c	1.53c	1.58c	..
Nemecko	2.73	2.72	2.80	2.88	2.94c,p
Rakúsko	2.61	2.74c	2.68	2.81c	2.81c,p
Slovinsko	1.82	2.6	2.43a	2.58	2.59p
Veľká Británia	1.75c	1.69c	1.69	1.63c	1.63c,p
USA	2.82j	2.74j	2.77j	2.81j,p	..
OECD - celkom	2.34b	2.30b	2.33b	2.37b	2.40b

Zdroj: OECD - http://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/data/oecd-science-technology-and-r-d-statistics/main-science-and-technology-indicators_data-00182-en

Poznámka:

a = zmena v súvislosti s predchádzajúcim rokom, pre ktorý sú údaje k dispozícii

b = odhad alebo prognóza sekretariátu vychádza z národných zdrojov

c = národný odhad alebo predpoklad

j = nezahŕňa väčšinu alebo žiadne investičné výdavky

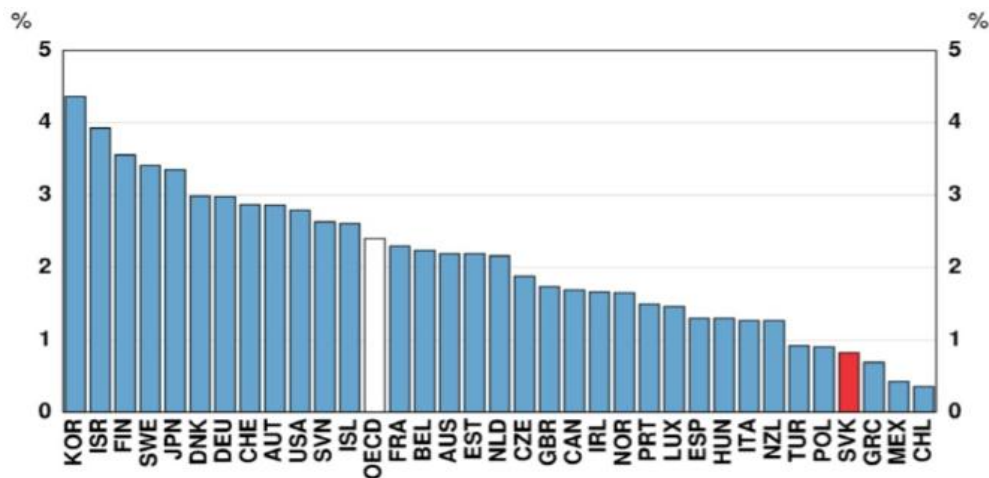
p = provízorne

Vo výdavkoch na vedu a výskum nastal na Slovensku od roku 2009 do 2013 viditeľný nárast, percentuálny podiel voči HDP sa takmer zdvojnásobil. Napriek týmto pozitívnym ukazovateľom má však Slovensko najnižší podiel v rámci krajín V4 a viditeľne zaostáva aj v porovnaní s ostatnými krajinami OECD. Hoci percentuálny podiel

z HDP závisí aj od objemu samotnej produkcie krajiny, na dosiahnutie priemeru OECD by mali byť naše výdavky na vedu a výskum minimálne trojnásobné.

Graf 1:

**Krajiny OECD - hrubé domáce výdavky na vedu a výskum v % z HDP
(za rok 2013 alebo z posledných dostupných údajov)**

Zdroj: OECD Science, Technology and R&D Statistics database

Priemerný podiel výdavkov na vedu a výskum v percentách HDP je v OECD 2,4%. V Slovenskej republike je to len 0,8%, čo ju radí medzi krajiny s najnižšími príspevkami (Graf 1).

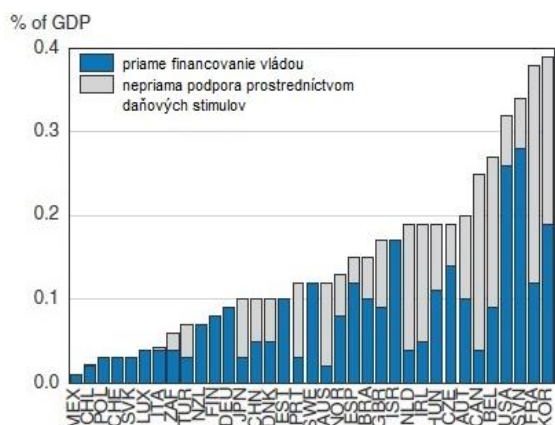
Do roku 2014 boli na Slovensku veda a výskum financované z verejných zdrojov iba priamo vládou (Graf 2). Od decembra 2014 sa zaviedol odpočet nákladov na vedu a výskum zo základu dane. Podobne ako v Maďarsku, Českej republike a v prevažnej väčšine krajín OECD sa teda časť financuje už aj nepriamo, podporou prostredníctvom daňových stimulov.

Výdavky na vedu a výskum v súkromnom sektore (Graf 3) sú v SR opäť minimálne v porovnaní s ostatnými krajinami OECD a radíme sa na posledné priečky. V tejto oblasti sme však porovnateľní s Poľskom.

Výdavky na vedu a výskum v krajinách OECD

Graf 2:

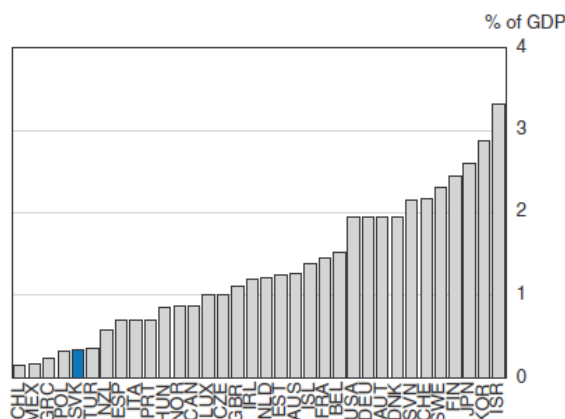
A. Výdavky na vedu a výskum z verejných zdrojov 2011¹⁾

¹⁾2010 - Austrália, Belgicko, Brazília, Čile, Írsko, Izrael a Španielsko; 2009 – Čína, Luxemburg a Južná Afrika; 2008 Švajčiarsko

Graf 3:

B. Výdavky na vedu a výskum v súkromnom sektore 2012²⁾

²⁾2011 – Austrália, Írsko, Japonsko, Kórea, Mexiko, Nový Zéland a Turecko; 2010 – Čile.

Zdroj: OECD (2013), Science, Technology and Industry Scoreboard and OECD Science, Technology and Patents Database.
StatLink <http://dx.doi.org/10.178/888933156625>

7. Výdavky na výskum a vývoj Slovenskej akadémie vied

Výdavky na výskum a vývoj Slovenskej akadémie vied (ďalej len SAV) sú súčasťou výdavkov štátneho rozpočtu v rámci samostatnej rozpočtovej kapitoly.

V tabuľke č. 5 sú uvedené výdavky na výskum a vývoj jednotlivých rozpočtových kapitol (štátny rozpočet), ktoré tvoria časť rozpočtu verejnej správy.

6. Tabuľka: Rozpočtované a realizované výdavky na výskum a vývoj štátneho rozpočtu podľa štatistickej klasifikácie v rokoch 2009 – 2013

v tis. eur

Rok	600 - Bežné výdavky			700 - Kapitálové výdavky			Výdavky spolu		
	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť
2009	196 119	212 022	210 914	39 171	29 094	18 130	235 290	234 116	229 044
2010	272 482	177 583	178 227	146 166	74 355	74 516	418 648	251 938	252 793
2011	216 750	243 040	248 627	244 766	75 515	77 376	461 516	318 555	326 033
2012	295 823	313 568	297 637	288 420	266 911	98 893	548 243	580 479	396 500
2013	404 731	315 116	323 399	145 218	100 725	103 234	549 949	415 841	426 633

Zdroj: SZÚ MF SR

Slovenská akadémia vied realizuje výdavky na základný výskum, ktoré predstavujú 20 – 30 % celkových výdavkov v rámci rozpočtových kapitol. Tieto výdavky majú stúpajúci trend. V roku 2013 došlo k prekročeniu rozpočtu na výskum a vývoj v sume 10 041 tis. eur v oblasti výdavkov na prevádzkové stroje, prístroje, zariadenia, techniku a všeobecný materiál, ktoré boli pravdepodobne financované z prostriedkov rozpočtu EÚ. Prostriedky z rozpočtu EÚ môžu byť preto dôležitým zdrojom financovania výdavkov na výskum a vývoj.

7. Tabuľka: Rozpočítané a skutočné výdavky na výskum a vývoj SAV podľa funkčnej klasifikácie: 01.4. základný výskum

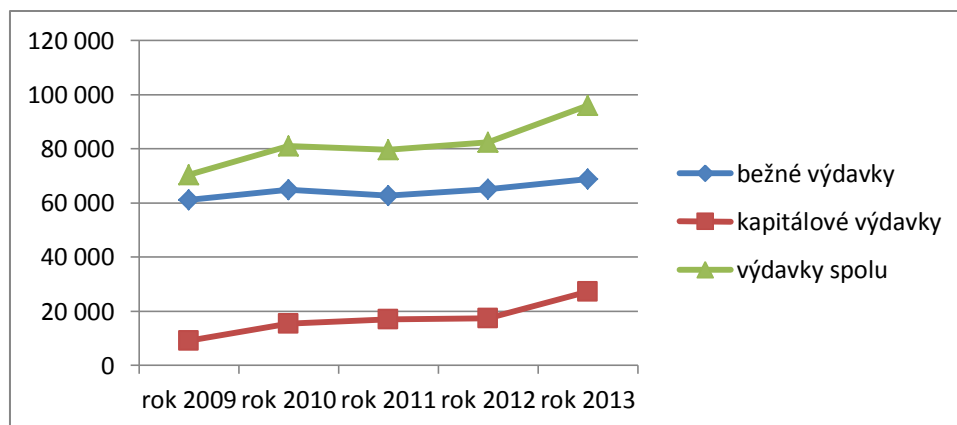
v tis. eur

Rok	600 - Bežné výdavky			700 - Kapitálové výdavky			Výdavky spolu		
	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť
2009	55 455	55 435	61 143	5 782	9 041	9 186	61 237	64 476	70 329
2010	57 160	59 944	64 853	5 512	15 344	16 208	62 672	75 288	81 061
2011	55 823	56 929	62 675	540	14 910	17 031	56 363	71 839	79 706
2012	55 263	57 987	65 083	539	14 085	17 379	55 802	72 072	82 462
2013	55 138	60 949	68 855	540	24 672	27 182	55 678	85 621	96 037

Zdroj: MF SR

Z grafu č. 2 je zrejмый stúpajúci trend výdavkov na výskum a vývoj realizované SAV.

2. Graf : Realizované výdavky na výskum a vývoj SAV v rokoch 2009 – 2013

Zdroj: MF SR

8. Obmedzenie dát

Vyhľadška Štatistického úradu SR, ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia výdavkov verejnej správy (SK COFOG) v rámci štatistickej klasifikácie určuje výdavky na výskum a vývoj, preto sa v materiáli uvádzajú len tieto.

Samostatná položka „inovácie“ sa v skúmanej štatistickej klasifikácii výdavkov nenachádza. Štatistický úrad SR však v rámci svojho osobitného zisťovania o inováciách vykazuje aj výdavky na inovácie. Výdavky na inovácie ŠÚ SR zisťuje v rámci štatistického zisťovania o inováciách Inov 1-92, ktoré je harmonizované so zisťovaním členských štátov EÚ – Community Innovation Survey (CIS). Formulár zisťovania zahŕňa všetky ukazovatele spoločného vzorového dotazníka vytvoreného Eurostatom v spolupráci s členskými krajinami EÚ. Metodika zisťovania je založená na medzinárodnej metodike Oslo manuálu. Výdavky na inovácie sa členia nasledovne: výdavky na inovácie spolu v tom výdavky na:

- vnútorný výskum a vývoj
- nákup vonkajšieho výskumu a vývoja
- zaobstaranie strojov, zariadení, softvéru a budov
- zaobstaranie vonkajších znalostí

- všetky ostatné inovačné aktivity (dizajn, školenia, uvedenie inovácií na trh a iné s inováciami súvisiace aktivity.)

Podľa medzinárodnej metodiky štatistiky inovácií výskumná a vývojová činnosť sa považuje za inovačnú činnosť, teda výdavky na inovácie zahŕňajú aj výdavky na výskum a vývoj.

Štatistické zisťovanie o inováciách je rozsiahlejšie ako štatistické zisťovanie o výskume a vývoji, preto sa realizuje výberovým spôsobom. Oslovujú sa vybrané jednotky zaradené do výberovej vzorky, ktorá sa tvorí stratifikovaným národným výberom a výsledky zisťovania sa štatistickými metódami zovšeobecnia na celú populáciu. Štatistické zisťovanie je vyčerpávajúce, oslovujú sa všetky jednotky, ktoré vykonávajú výskum a vývoj alebo je predpoklad, že môžu vykonávať výskum a vývoj.

Výsledky zisťovania o inováciách ako aj zisťovania o výskume sa poskytujú Eurostatu a OECD podľa nariadenia Komisie (EÚ) č. 995/2012, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá vykonávania rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady č. 1608/2003/ES o vypracovaní a vývoji štatistik Spoločenstva o vede a technike a sú zverejnené aj na portáli ŠÚ v databáze SLOVSTAT. Publikácie z výsledkov zisťovaní sú dostupné na webovej stránke ŠÚ SR: Ročenka vedy a techniky, Inovačná aktivita podnikov v Slovenskej republike.

9. Záver a odporúčania

Z uvedených analýz vyplynuli nasledovné závery:

- výdavky na výskum a vývoj sa postupne zvyšujú, čo bude mať dobrý vplyv na zvýšenie ekonomickej činnosti Slovenska.
- v medzinárodnom porovnaní však je podiel výdavkov na výskum a vývoj na HDP stále nízky;
- pomer výdavkov na výskum a vývoj z verejných a súkromných zdrojov je 1:1.

Za účelom zlepšenia financovania vedy a výskumu sa navrhujú nasledovné odporúčania:

- Prostriedky z rozpočtu EÚ a súkromných zdrojov predstavujú významný potenciál na financovanie výdavkov na výskum a vývoj, resp. medzinárodných projektov. V rámci operačného programu Výskum a vývoj sú rozpočtované výdavky na vedu a výskum vo výške 162 mil. eur pre rok 2015. V programovom období 2014 – 2020 je možné čerpať prostriedky z Operačného programu Výskum a inovácie, ktorých príjemcom môže byť aj SAV. Na úrovni ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu a SAV odporúčame pri implementácii pravidiel využívania finančných prostriedkov v rámci nového programového obdobia vytvoriť také pravidlá, ktoré budú smerovať k rýchlejšej realizácii projektov v oblasti vedy a výskumu v porovnaní s predchádzajúcim obdobím.
- Okrem grantových prostriedkov sa odporúča využiť aj finančné nástroje za účelom dosiahnutia leverage efektu súkromných zdrojov.
- Ďalej sa odporúča spolupráca s ďalšími partnermi na financovaní projektov napr. verejnými vysokými školami, resp. súkromným sektorom.
- Pre prehľadnosť a porovnanie výdavkov na výskum a vývoj prispeje aj vyhláška ŠÚ SR, ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia výdavkov verejnej správy (SK COFOG), pričom je nevyhnutné nové pravidlá v tejto oblasti dôsledne dodržiavať.
- Nad rámec vyššie uvedených zmien v štatistickej klasifikácii výdavkov verejnej správy (SK COFOG) odporúčame Štatistickému úradu SR v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvom hospodárstva SR a Ministerstvom financií SR posúdiť možnosti a iniciovať prípadnú úpravu predmetnej klasifikácie s cieľom sledovania výdavkov na výskum a vývoj aj vrátane výdavkov na inovácie prostredníctvom SK COFOG v nadväznosti na časť 8. Obmedzenie dát.

